

DELAVSKA

PRAVICA**Glasilno krščanskega delovnega ljudstva**

Izahaja vsak četrtek pop.; v slučaju praznika dan poprej — Uredništvo: Ljubljana, Miklošičeva c. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo || Posamezna številka Din 150 — Cena: za 1 mesec Din 500, za četiri leta Din 15000, za pol leta Din 3000; za inosemstvo Din 700 (mesečno) — Oglas: po dogovoru || Oglasi, reklamacije in naročila na upravo Delavskega glasila, Miklošičeva cesta 22, I. nad. Telefon 2263. Štev. čekovnega računa 14.900

Alojzij Lešnik:

Deset let dela in borbe

Laško, 10. oktobra 1932.

Ce delavec po desetih letih svojega dela v rudniku, tovarni itd. pogleda nazaj, vidi koliko težkih in trpljenja polnih dni je imel. Vse te boli, razne zapreke pa so ga navajale k samovzgoji in so mu tako dale obilo življenjskih izkušenj. V prvih letih je delal z neko negotovostjo, boječ se, da bi ne bilo kaj pravičnega. Po desetih letih izkušnja dela z neko gotovostjo in samozavestjo. Tako delavec v svojem poklicu.

A delavec ni zato tukaj, da desetletja samo dela, gara, trpi in potem pozabljen izgine. Današnja kapitalistična družba sicer hoče delavca, ki naj bo takšen, da se svojemu podjetniku pokorava kot mrtev stroj, ki naj se pusti izmозgati do skrajnosti.

To hočejo današnji denarni mogotci. Nočemo pa mi delavci, rudarji, trpini. Nočemo biti mrtvi stroji, hočemo biti bitja z močno voljo in jasnim razumom. Hočemo biti enakovredni člani človeške družbe. Ker nam pa današnja krivična človeška družba odreja naše človečanske pravice, si hočemo in si moramo lete priboriti sami. Posameznik pa v tej borbi ne pomeni nič. Je kakor list, ki pade z drevesa in ga veter vrže, kamor hoče. Boriti se moramo skupno, složno, vsi za enega, eden za vse. Taka borba pa je mogoča edino v delavski strokovni organizaciji. Ako pa je strokovna organizacija edino sredstvo, edina sila, ki mora nam rudarjem dati naše človeško dostojanstvo, ki mora raztrgati spone, s katerimi nas vežejo krivični izkoriščevalci, zakaj vendar ni vsak rudar organiziran? Ali hoče biti v sponah kapitalizma kot suženj?

Razni so predsodki, ki jih ima rudarski delavec, da gleda strokovno organizacijo nekako prezirljivo, namesto da bi šel v njo in v njej deloval. Predvsem pa so nezavednost, sebičnost in hlapčevski duh. Te tri slabe lastnosti pa so velika pomoč izkoriščevalcem, ker jim pomagajo rušiti delavsko skupnost in slabiti delavske strokovne organizacije. Koliko delavcev je v službi kapitalizma ne samo, da mu daje na razpolago svoje fizične, ampak tudi duševne sile in to v veliko škodo celokupnega delavstva. Vendar pa je veselo dejstvo, da ta nezavednost pada in da vstaja v rudarskem delavstvu zopet misel za združevanje, za organizacijo. Ta misel pa raste tembolj, ako vidi še neorganiziran delavec, da so v že obstoječi organizaciji sami nesebični in odločni borci za delavske pravice. Slev, odkrit samozavesten delavec ne mara. Kajti če hoče kdo v delavsko strokovno organizacijo uvesti kompromisarstvo, če ji hoče dati značaj kakega podpornega društva, ki išče vsestranskih dohodkov in zato ne sme biti borbeno, kdor hoče v delavski strokovni organi-

zaciji tako delati in tako vzgajati, ta hoče organizacijo uničiti in če se mu pusti svoboda, jo tudi bo.

Strokovno organiziran delavec, zlasti pa funkcionar v organizaciji morata biti borbeno. Toda taki borbeni delavci ne zrastejo kot goba čez noč. Treba je dolgoletne vzgoje in samozatajevanja. Takih borbenih, kremenitih nepopustljivih ljudi pa je treba zlasti danes, ko današnja družba nekako misli, da je ideal prejemati miloščino in pobirati drobtinice iz bogatinove mize. Današnja družba meni, da je pravi ideal človeštvu ubogi Lazar.

V naši strokovni skupini, ki je bila ustanovljena pred desetimi leti, so se vzgajali taki možje in fantje, ki so borbeni, ki ne klonejo. Niso kakor trst, ki ga maje veter, so kakor mogočno drevo, ki kljubuje vsem viharjem. Zato tudi v najhujših borbah vztrajajo. In to tudi celo neorganizirano delavstvo dobro ve. Vprava radi tega še vedno pristopajo rudarji k skupini. Ob ustanovitvi smo imeli velike težave. Na eni strani ni bilo sposobnih ljudi, niti za vodstvo raznih funkcij. Na drugi strani so nasprotniki hoteli ustanovitev že v kali zadušiti. Vendar smo vse ovire premagali. Imeli smo sestanke, tečaje, medsebojne razgovore. In res smo tekom desetih let vzgajali člane, ki so zmogni mnogo več, kot samo voditi notranje posle v organizaciji. Pa ne samo v začetku, tudi pozneje smo imeli silne nasprotnike, ki so včasih butnili z vso silo v našo skupino z namenom, da jo razbijejo. Po dolgotrajnih napadih so že menili, da jo je konec. Toda so se silno zmotili. Po teh bojih je vstala le še bolj strumna, očiščena vsega, kar jo je oviralo v njeni borbenosti.

V takem ozračju smo rastle in smo le hvaležni vsem tistim, ki so nas preganjali, ker smo se tako izkristalizirali. Danes nam je takle napad le dobrodošel, ker je pač potrebno, da tudi tisti mlajši, ki pristopajo, poznajo borbo. Pa mi mogoče kdo poreče: »Neumnež! Zakaj boš hvaležen za napade?« Da, ako bi ne bilo napadov, ako bi nam bilo nekako vse z rožicami posuto, bi najbrže bili danes take šleve, kakor so tisti, ki so nas na povelje napadali. Saj so bili proti nam tako borbeni samo takrat, kadar so čutili za svojim hrbtom vsemogočno roko denarnih mogotcev. O saj še tudi sedaj včasih prerokujejo naš pogin. A mi strokovničarji se jim le pomilovalno smejemo. Ali ne veste, da si bo vsak, ki se zaganja v našo organizacijo, razbil glavo ob strnjjenih vrstah te organizacije? Smo borbeni, ker le takšna je prava delavska organizacija. Če ni borbeno, ni vredna, da obstoja. Organizacija, skupina, ki ima člane, predvsem pa funkcionarje značajne, delavne, borbene, mora napredovati. Zato pa kličemo vsem: Naj živi borba za podvig našega zatiranega trpina — rudarja!

Razrednega boja ni

Meščanstvo vedno poudarja, da je razredni boj škodljiv, in obsoja, če govore delavci o razrednem boju. Kako naj pa imenujemo sledeče postopanje:

V Jurkloštru je veleposestnik in industrialec Henrik Falter. Še vedno meni, da je še v predvojnih razmerah. Takrat so bili Nemci gospodje, slovenski delavci hlapci. Za take tudi sedaj smatra svoje delavce. Znižuje plače, spreminja delovni čas, pa prav nič ne vpraša delavstvo, če je zadovoljno s tem in če bo moglo živeti. Ker je delavstvo uvidevalo, da se brez organizacije ne more braniti pred samolastnim postopanjem tega

oblastnega bogataša, je sklenilo, da bo ustanovilo skupino JSZ. — V nedeljo je bil ustanovni občni zbor. Dan prej pa pošlje podjetnik Falter obvestilo, da znižuje plače počenši s 1. oktobrom za 10 do 25%. Kljub intervenciji je sporočil še pred odhodom na Dunaj na svatbo svoje hčere, kjer se bodo zagrizeni Germani veselili na račun slovenskih žuljev, da lahko dela od 10. oktobra dalje le tisti, ki bo pristal na nove plače.

Ali ni to višek razrednega boja? Delavstvo ni moglo sprejeti teh pogojev in je zapustilo obrat. Sklenilo pa je: Organizacije pa ne pústimo pasti!

V pohod!

Zakaj torej prirejamo rudarski kongres? Ker moramo. Položaj rudarja je vedno obupnejši. Redukcije so naš stalni pozdrav. Pač radi tega, ker smo rudarji v tem kapitalističnem procesu stroji, ne pa ljudje. Še manj kot stroji. Če se stroj pokvari, prihite strokovnjaki, da preiščejo vzrok in da nadomeste pokvarjene dele z novimi. Ako zbolí človek, ga pošljejo k zdravniku in menijo, da je s tem zadoščeno vsemu. Ako se delavec pohabi, dobi včasih rento. In zopet mislijo, da je vse v redu. Nihče pa ne pomisli, če ima tak nesrečnež zavarovano eksistenco, če ima še pogoje, da se bo mogel imenovati — človek.

Seveda, če prikipi mera do vrha, tudi tak nesrečnež vzkipi in protestira. Zato ima kapitalist stroj rajši kot človeka, ne le radi večje in hitrejše produkcije, ampak tudi radi tega, ker je potrpežljivejši. Dela nepretargoma in se ne ustavlja. In večkrat vzdihne podjetnik: »Kako lepo bi bilo, ako bi mogel živeti brez človeških strojev!«

Ni čudno, da mora biti stroj-človek tako ubog, tako bešen. Saj ga nihče ne ljubi. Človek-stroj izgine v preračunavanju dobička kot človek. To je bitje, ustvarjeno po božji podobi, dedič in lastnik vsega, kar je na svetu in kar potrebuje za dosego svojega namena. Ali je čudno, če zasluži rudar na mesec komaj nekaj par sto dinarjev? In to oženjen rudar! Ali je čudno, da je toliko rudarjev brezposelnih? Tako zahteva dobiček! Ali je čudno, da pošiljajo izžepanega rudarja v domače občine, da je grenki kruh občinskih revežev? Tako zahteva kapitalist, ki zapravlja sad njegovega truda v raznih rivijerah in zabaviščih.

Ker je tako, je tudi umljiva težka in nečloveška usoda rudarja staroupokojenca. Tudi je umljivo, da so rudarjeve pridobljene pravice v nevarnosti. Nevar-

no se maje celotna stavba socialnega zavarovanja. Zastoj in nejasnost je v izvajanju zaščitne zakonodaje. Vse, kar je v korist rudarjev, delodajalec prezira. Zakaj tako?

Saj ni rudarja. Ni tiste silne ustvarjajoče sile, ki koplje črno zlato in polni blagajne lastnikov rudnikov. Skoraj nerazumljivo. Pri ustvarjanju za druge gigant, da, nezlomljiv, v borbi za svoje pravice tak slabič, da ga nikjer ni, da se upa vsak nepoklicanec obreigniti ob rudarja.

Ali ga res ni nikjer? O, vemo, da ta sila samo spi. Sanja nekje zakleta in čaka rešitelja. Tudi to vemo, da je rešitelj v rudarju samem. Rudarja mora vsega prevzeti trdna volja, da hoče biti zopet človek; da hoče biti upoštevan kot tak vsepovsod, v družbi in v javnosti. Da hoče, da vedo vsi, da je rudar tisti, ki omogoča, da stroji tečejo, da tovarne ropotajo, da elektrika goni in svetli, da imajo ljudje udobno gorika stanovanja. Njegova trdna volja mora pa tudi to zahtevati, da je njegovo življenje primerno njegovemu za celotno družbo tako važnemu delu.

Saj bi družba morala to vedeti. Pa kljub temu noče tega priznati. Zato bo treba trdega, neuklonljivega in doslednega boja. Boj je mogoč le v strnjjenih vrstah. Le strnjene vrste zmorejo pohod!

Rudarji pa morajo napraviti resničen pohod. Morajo odločno pokazati, da ne bodo več prenašali teh krivic. Saj je to protinaravno. Družba mora spoznati, da se je dremajoči lev prebudil. Njegovo rjovenje mora oznanjati, da ne bo več umolknil, dokler ne bo tudi za rudarja pravice in poštenosti v vseh ozirih.

Naš namen in iskrena želja je, da bi naš rudarski kongres dvignil duha rudarja in priklical njegovo voljo — za boj.

Bravo!

Veleposestnik Falter v Jurkloštru je napovedal boj strokovni organizaciji, češ, od delavcev se pa ne pustim komandirati. Kakšna komanda pa je to, če želi delavstvo, da naj bo enkrat mir v tovarni? Delodajalec namreč vedno delavstvo vznemirja: odpušča delavce po mili volji in skrajšuje delovni čas. Ima pač zavest, da je vsega mogočen gospod. — Plače so nizke in pod vsako kritiko. Moški zaslužijo od 2.25—3.50 na uro, žen-

ske pa od 1.50, najboljša po 2.25 Din. Še te bore plače je znižal od 10 do 25% samo radi tega, da bi delavstvo oplašilo in ga odvrnilo od organizacije.

Delavstvo je pa odgovorilo drugače: stopili so vsi skupaj in so rekli: »Usoda vseh nas je ista. Zato bodimo vsi organizirani!« Tudi še neorganizirani so pristopili v organizacijo. Tako je prav! Proletarci, združimo se in se bojujmo enotni!

Nas ne razumejo

Z dneva v dan se pojavljajo dvomi, kaj je krščanski socializem in kaj hoče in kaj zastopa v javnem življenju. Mnogokrat najdemo to zapisano v časopisju, še večkrat pa stavlja taka vprašanja zasebno.

Kot preprost rudar večkrat razmišljam o tem vprašanju. Prišel sem do tehle zaključkov:

Kaj smo? Smo skupina delavnega ljudstva, ki posnemamo načela pokoj. Evangelista dr. Krecka. Vsakomur priznavamo pravico do človeka vrednega življenja. Verujemo v Kristusa in se oklepamo Njegovih načel. Ljubimo svoj narod in domovino. V svojem strokovnem delovanju smo internacionalni. Delovati smo pripravljene v gospodarskem in strokovnem pokretu le s tistimi, katerim sta pravica in resnica vodnika do osvobojenja trpečega ljudstva. Smo protivniki današnjega kapitalističnega družabnega reda. V tem pogledu je naš nasprotnik vsak, ki ta kapitalistični red zagovarja, ali pri njem sodeluje. Smo sovražniki le tistih, ki človeštvu govore o Bogu in

Resnici, posnemamo v svojih dejanjih pa pagane. Smo za pravično razdelitev vseh dobrin, zato za pravični zaslužek vsakogar. Vsakomur pa odrekamo pravico do zaslužka na škodo drugega. Smo sinovi Cerkev in stočujemo njene prave voditelje, ki služijo Bogu in ne mamoni tega sveta.

Kaj hočemo? Hočemo propagirati med vsem človeštvom ta načela, zlasti pa smo zagovorniki tistih, ki jim sedanja družba odreja sredstva za človeško življenje in jim krati enakopravnost. Mi zahtevamo enakopravnost za vsakega, zlasti pa enakopravnost dolžnosti do dela in do njegovega donosa. Smo proti temu, da bi dobrine na svetu bile le za družabne trote in lenuhe. Dobrine so za vse. Zato se mora vršiti gospodarstvo pod vidikom koristi za splošnost. In to zahtevamo! Kdor misli in dela drugače, ni krščanski socialist in seveda tudi katoličan ne. Kdor tako misli — na svidenje v Laškem na našem kongresu. — Kršč. socialist-rudar.

Poročila z delavskih bojišč

Jugoslovanska strokovna zveza

Rudarji

Trbovlje. Pri nas je pa res nerodno. Eni se pripravljajo na rudarski kongres, drugi na duhovne vaje, tretji pa na vinsko trgatve. Dvoje je po našem potrebno, tretje pa je gotovo za današnje čase odveč, zlasti, če se vrši to v katoliških domovih. Ali je vse to katoliška akcija?

Strokovna skupina rudarjev sporoča vsem udeležencem rud. kongresa, ki se bo vršil v nedeljo 16. oktobra v Laškem, da je za one, ki gredo peš, zbirališče v tajništvo ob pol štirih zjutraj, odhod točno ob štirih. V primeru lepega vremena gremo vsi peš čez Dol in Sv. Jedert, v primeru dežja pa seveda z vlakom ob pol sedmih zjutraj. Vsak udeleženec naj gre k službi božji, ki bo ob osmih v laški cerkvi, daruje jo č. g. Vital Vodušek. Tovariši, udeležite se kongresa, saj je rudarski! Odbor.

Staropokojenci čakajo doklad. Pokrajinski pokojninski sklad za rudarje v Ljubljani, kateri izplačuje doklado staropokojencem baje ne dobi potrebne vsote denarja za izplačilo. Pravijo, da banke nimajo za obtok denarja in tako je že devetega, pa upokojenci še niso nič prejeli. Tarnanje teh siromakov po dokladah je umevno, saj ima že deset dolžnikov za pričakovani denar. Siromak pa ga pravočasno ne dobi, posestnik najemino, trgovec živila, tretji pa plačaj mleko. Upokojenec se postavi, počakaj, da dobim, gospodje nimajo denarja. Pa sem se jih za en dan otreseš z lačnim želodcem.

Tole pa menda res drži. Mamica, kaj bo dobrega? Eno juho prosim! Ja vraga, kdo bo pa jedel meso, tako baje pravi TPD, ko je železnica nadleguje za premog v kosih. Kaj naj počnem z orehovcem in drugim, ga imam ja polna skladišča, produciram ga pa tudi petdeset procentov več nego kosovca ali kosov. Umevno, če je blago raznovrstno, ga je potrebno tako prodajati.

Lesno delavstvo.

Jurkloster. Naš kraj je zelo oddaljen od glavnih cest. Ravno radi tega meni podjetnik tovarne lesnih izdelkov, da je popolnoma svoboden in da sme z nami delati, kar hoče. Da bi se mogli braniti, smo si osnovali organizacijo. V nedeljo je bil občni zbor. Izvoljeni so sledeči tovariši: Franc Senica, predsednik; Franc Esih, podpredsednik; Rudolf Šesko, tajnik; Franc Bršnak, blagajnik; Franc Guček, gospodar. Namestnik: Ivan Leskošek, Alojzij Črnaša. Nadzorstvo: Anton Robič, Jože Bezgovšek, Marija Čuš. — Sami zavedni tovariši, katerih geslo je, da se nikoli ne vdajo. — Naš občni zbor je obiskal tudi narodni poslanec g. Alojzij Pavlič. Je posredoval za nas in izjavil, da bo vedno stal na naši strani. Na občnem zboru smo sklenili, da bomo delali na to, da se vsi organizirajo in da ne priznamo znižanih plač.

Gračnica. Nekateri delavci v tovarni za podpetnike so hoteli izrabiti zadnja pogajanja in nahujskati tovariše proti funkcionarjem in proti delavski strokovni organizaciji. V skupnem razgovoru smo jim pa dopedali, da je temu, če kaj ni prav, kriva nediscipliniranost delavstva samega. Organizacija ne nosi nobene krivde. Saj organizacija smo mi člani sami. Tudi funkcionarji, zlasti naš neustrašeni predsednik tov. Lapornik, so napravili, kar so mogli. Danes ni čas biti malodušen, ampak vsi v organizacijo, sicer nas bo pohlep podjetnikov naravnost zmel. Res je tako. Zato je pa in ostane naše geslo: Vsi v organizacijo! — V nedeljo se je udeležilo več tovarišev občnega zбора v Jurklostru. Bil je lep sestanek, saj so se na njem zbrali vsi delavci tovarne za lesne izdelke. Drug drugega smo navduševali in sklenili, da bomo vedno skupno nastopali. Saj imamo istega gospodarja. Prav vesel si smo bili, ko smo videli, da so tovariši iz Jurklostra res sami neustrašeni in odločni boreci. Tovariši: Živi borba!

Viničarji

Iz tajništva zveze. Vse člane, ki dobivajo tudi časopis »Delavska Pravica«, opozarjamo, da bomo z novembrom naročili list samo tistim, ki bodo za oktober imeli poravnano članarino. Člani, ravnajte se po tem, skupine pa pošljite obračune še pred 1. nov., da ne bi ostal kdo brez časopisa!

Potrebno pojasnilo. Na zborovanju vinogradnikov je g. predavatelj navzočnim stavil za vzgled »Strokovno zvezo viničarjev«, češ, naj si vinogradniki pogledajo, kako so viničarji dobro organizirani, kako veliko članarino za svojo organizacijo žrtvujejo, kljub temu, da od tega nič nimajo. Morda je g. predavatelj hotel reči, kako viničarji v premoženju napravim vinogradnikom ničesar nimajo. To je gotovo vsa resnica. Neresnična pa bi bila in je trditev, da viničarji od organizacije ničesar ne bi imeli. Vsa članarina gre članom nazaj v obliki bolniških, porodniških, nezgodnih in posmrtninskih podpor, katere je deležen vsak član, tudi številne viničarjeve družine. Vzdrževanje strokovne organizacije, časopis, propaganda, pravna zaščita, vse to je zopet v korist članom samim. Ako je članarina res velika, je tudi potreba viničarskega stanu velika. Zato večjega socialnega dela za viničarsko ljudstvo prav nihče v državi ne vrši, kakor samo »Strokovna zveza viničarjev«, in to brez vsakih javnih in privatnih podpor, črpa jo vsa sredstva le iz prispevkov članov. Toliko v vednost za prihodnjič na zborovanju vinogradnikov.

Pravilno spoznanje. Oče je vedno godrdjal nad sinom, zakaj plačuje 12 dinarjev vsak mesec strokovni organizaciji. Ze to-

liko let, pa ni še nič dobil nazaj, čeprav je postal star in slaboten. Zato se je po prigovarjanju starega mladi odločil, da bo odslej plačeval samo 6 Din mesečno, to je toliko, da ne bo proč od organizacije. Ne nadno pa je oče nevarno zbolel. Morali so poklicati zdravnika iz daljnega mesta, ki pa je nad ubožnim listom samo zmajal z glavo in pripomnil, da to ne more nuditi bolniku pomoči. Čeprav vsa hiša ni premočila niti pare, se je moral sin zavezati — samo, da reši življenje očeta —, da bo zdravniku plačal 135 Din. Odkod naj vzame? Ze dva meseca je brez zaslužka, posoditi mu nihče ne more, ker nima s čim vrniti. Le eno upanje in pomoč mu je ostala. Pri organizaciji je imel članarino v redu, zato je dobil za očeta 80 Din bolniške podpore. To v trenutku, ko mu nihče ni mogel pomagati in vprav za onega, ki je stalno godrdjal, zakaj se trati denar za organizacijo. Izjavil je, da ga nobena sila ne spravi v najmanjši dvom o velikanski koristnosti »Strokovne zveze viničarjev«. Plačeval bo pa tudi naprej 12 Din mesečno. Pripomnimo, kako bo še marsikomu žal, da ni organiziran, da v redu ne plačuje članarine, ker nihče ne ve ure ne dneva, in kaj ga čaka.

VRHUNEC KRIVICE

Pod krinko »krivice« se danes nad delavnimi sloji vrši največje profitarstvo in oduščevanje. Nihče ni v tem oziru bolj prizadet, kakor viničarji, s katerimi se ponekod in v premožnem oziru ne godi nič bolje, kot nekaj sužnjem. Krivice vprijeti naravnost do neba. Preganjajo družine z nedoraslimi otroci, preganjajo tiste, ki se hočejo proti krivicam svojih gospodarjev braniti, bodisi potom organizacije, bodisi ker se sklicujejo na viničarski red. Vedno več primerov doživljamo, kako hočejo vinogradniki zdaj v jeseni viničarjem odvzeti zadnji vir življenja čez zimo — pridelke, ki so jih pridelali na svoji deputatni zemlji. V vinogradu je opravil viničar vsa dela, zdaj, ko bi mu moralo biti plačilo, pa pravi vinogradnik enostavno: »Ne dam!»

Kako na vse načine uboge viničarje izkoristijo, naj služi v dokaz naslednji primer: Sedem let že služita mlada viničarja mož in žena vinogradniku, doma iz sosesnje župnije od Lutomeru. Imata štiri nebohčene otročke. Opravljala sta dva oralni vinograd za borno plačo 7.50 Din dnevno, in to pri svoji hrani. Dobivala sta še dodatno pet redov krompirja letno na gospodarjevem domu, za katerega sta morala stalno storiti 15 težakov dela. Računi njihove zaslužka so se vedno po gospodarju zavlačevali in tudi tako izvrševali, da je bil viničar vselej oškodovan. Na pr., če sta gospodar ali gospodinja viničarju med letom ob priliki težkega dela kaj dala, tudi s pripombo, da se mu to podari še povrh plače, se je prav isto potem pri letnem obračunu vse upoštevalo in celo mnogo dražje, kot je na trgu. Še mlado prase, katerega je bolnega pripeljal dotični kmet viničarju in

katero je takoj za četrt ure po njegovem odhodu že poginilo, je prav tako viničarju zaračunal za 10 težakov. Kdo se ne bi zgrazal nad vsem tem? Najhušje pa je prišlo letos. Komaj meseca junija sta viničar in kmet napravila račun za leto 1931. Viničar je predložil svoje število težakov, kmet pa vse svoje, kar je viničarju v lanskem letu dal. Pod pritiskom gospodarja sta bila z računanjem hitro gotova in viničar se je odpravil domov. Ze med potjo, potem pa doma, je ugotovil, da mu je gospodar za pet redov krompirja letos računal, ne več 15 težakov, ampak 35. Žena je jokala in obupavala nad tako krivico, on pa se je napolil takoj nazaj h gospodarju ter je pripomnil, če se morda ni pomotil. Kmet se je delal nevednega, da pač ne ve več, koliko mu je prejšnja leta za krompir zaračunal ter se je končno le vdal, da naj bo tudi sedaj 15 težakov, dodatno pa je zato viničarju dostavil službeno odpoved. Torej zato, ker viničar ni maral prenesti toliko krivice in molče dati za krompir pretiranih in oduščujkih 35 težakov. Ze zdaj pa grozi vsak čas dotični kmet viničarju, ako ne bo pravočasno iz hiše, da mu bo vse ven zmeta. Strašna krivica, ki vprijeti naravnost v nebo in katero dela človek, ki ga vidimo v cerkvi tam spredaj in ki čita le »Slov. Gospodarja«. Resnična je prleška prislovica med delovnim ljudstvom, da tisti, ki se drži najbolj pobožnega in ki si gladko brke brije, je za mlatiča, za viničarja in za hlapca najslabši. — To so sadovi enostranske in kapitalistične prosvete, ki o socialnem vprašanju, o praviči onemu, ki se z delom preživlja, ne mara nič slišati.

Stavbinsko delavstvo

Skupina pleskarjev, soboslikarjev in slikarjev JSZ v Ljubljani.

Zadnji članski sestanek, ki se je vršil pretekli teden, v četrtek ob 7 zvečer, je bil jako zadovoljivo obiskan. Na sestanku je predaval o ciljih delavskega pokreta pri nas in drugod nekaj in sedaj tov. Jože Slak. Članstvo je z zanimanjem sledilo njegovim besedam, zakaj, čuli so mnogo novega, svojemu znanju koristnega, in kar jim je bilo do sedaj neznanega. Efekt sestanka bi bil še večji, ako bi bili še ostali člani prisostvovali predavanju. Upamo pa, da bo prihodnji članski sestanek še bolj obiskan, zakaj na prihodnjem članskem sestanku se bo vršilo skiptično predavanje, ki bo še povečalo zanimanje za te sestanke. Tovariši, delajmo, da nas ne zalije grozeči val, bodimo trdni, vzgajajmo sami sebe, da bomo lahko zajezili pretečo nevarnost.

Razno.

Osnoval se je dramski krožek, ki bo v dolgih zimskih mesecih kraljal čas z dramskiimi prireditvami. Vsi, ki imate veselje do dramatik, pristopite v ta krožek. Prvi sestanek dramskega krožka se bo vršil v sredo 19. oktobra ob 8 zvečer v prostorih JSZ, Miklošičeva 28, I. nadstr. Seja odbora strokovne skupine SPC se bo vršila v ponedeljek dne 17. oktobra ob 8 zvečer. Pridite vsi!

Zadružništvo

Vabilo

na redni občni zbor »Stavbne zadruge« Delavski dom« v Ljubljani, ki bo 20. oktobra 1932 ob 8 zvečer v prostorih Jugoslovanske strok. zveze, Delavska zbornica, I. nadstr., Ljubljana. Načelstvo in nadzorstvo.

Delavska mladina

VAJENISKI KOTICEK

V. V. Ljubljana. Razmere, ki jih opisuješ v vaši delavnici, niso baš rožnate. Gotovo so tvoji nadrejeni pozabili na naš zlati slovenski rek: Lepa beseda, lepo mesto najde. Zal, pri mojstrikah kakor pomočnikih se vedno prevladuje mnenje, da je surovost najboljšje vzgojno sredstvo. So še vedno tega naziranja: kakor so z drugimi z nami tako se bom sedaj jaz oddolžil za batine, seveda nad popolnoma nedolžnim. Priznam pa, da je med temi tudi mnogo dobrih in častnih izjem.

Zeliš pojasniti, če je res nadrejenim vse dovoljeno (da silijo vajenca k 12 urnemu delu in pretepanje)? Po § 9. zakona o zaščiti delavcev ne smejo biti mladostni delavci, in to so gotovo tudi vajenci, zaposleni več kot 8 ur dnevno. V tvojem slučaju, ko pomočniki delajo 10 ur dnevno, bi bil tedaj zate to najdaljši delovni čas, po zakonu pa je pravilno samo 8 ur na dan. Odmor se ti v nobenem primeru ne sme kratiti. Poleg tega ima novi obrtni zakon v § 256. določbo, ki pravi: Pravica, imeti učence, se lahko odzvamе lastnikom obrta:

Ako zakrivijo težak prestopke svojih dolžnosti napram svojim učencem v pogledu morale, ali drugega ravnanja, ali zanemarjajo svoje obveznosti v dajanju hrane, obleke in stanovanja.

Ako so tedaj te razmere le preveč neznesne, se oglasi pri voditelju strokovnega mladinskega oddelka, ki ti bo naredil priporočilo na našo delavsko institucijo, t. j. na mestni magistrat.

Razumeti pa moraš, da se bodo razmere na splošno izboljšale le tedaj, kadar bo delavstvo imelo močne delavske strokovne organizacije. Posameznik v tem vrvežu in boju ne pomeni nič.

Vsem potom lista ne moremo odgovarjati. Zato prejmete odgovor pismeno. Vsi, ki bi se obračali po nasvete, priložite znamko za odgovor.

Ukinite nedeljski in večerni pouk na obrtnonadaljevalnih šolah. Letos so nekatere šole v Mariboru, Celju, Novem mestu, Domžalah in še nekatere druge vsled novega obrtnega zakona, ki ne dovoljuje pouka po delovnem času v večernih urah in ob nedeljah, uvedle pouk med tednom in delovnim časom. Domžalska obrtnonadaljevalna šola je uvedla trikratni pouk med tednom od 18 do 19. Nekaterim mojstrom seveda ta razpored časa ni pogodu, vendar si cenkrat ne morejo pomagati. Pozivljemo g. bana, da se tudi za ostale šole isto takoj izvede. Ljubljanske obrtnonadaljevalne šole so nedeljski pouk že odpravile pred štirimi

Upton Sinclair:

DOLARJI

roman

(Naslov v izvirniku: Mountain City)

Obiskovalec je izpregovoril naglo, a s trdnim glasom: »Rad bi govoril z Mrom. Warranerjem seniorjem.« To je bila dobra govorna oblika, zakaj iz nje je lahko vsakdo videl, da se mož spozna v družinskih razmerah.

»Ali vas pričakujejo?« je vprašal oni. Spet to neznošno vprašanje.

A Jed ni bil tako neumen, da bi dejal ne. »Jaz sem Mr. Rusher,« je rekel. »Prihajam po nalogu Mra. Saybucka, da bi govoril z Mrom. Warranerjem.« Oh, daj dobrotna Previdnost, da ne bi bil Butler še nič bral o beraški akciji! Malce se je obotavljal in Jed je opazil, da je v tem hipu on na boljšem. »Recite mu samo, da je Mr. Rusher tu,« je rekel. »Bo že vedel.« Tvegajmo — kar tvegajmo — kaj bi moglo škoditi? Veliki mož bo morda mislil, da se mu je izneveril spomin, morda ga bo obsla tudi čista prostaka radovednost. Več ko verjetno je, da kanclerja pozna — mogoče je celo njegov najzaupnejši prijatelj. Marsikaj bi utegnilo biti in Jed bo na vsak način rabil svoj nagli razum, da ne bi zamudil prilike.

O radosti, dobil je prvo rundo! »Vstopite, prosim,« je rekel Butler in se umaknil. In pred Jedom je ležala prostrana dvorana kakor veža v kakem hotelu, le malce somračna kakor kaka katedrala (v kolikor je bil Jed o katedralah poučen). Bil je dovolj pameten, da je vedel, da ne sme buljiti naokrog. Ne, le mirno; vzemi klobuk in ga obesi na stojalo ob vratih, ko da bi bil navajen vsak dan stopati v gosposke hiše, kjer trdno veš, da te bodo lepo sprejeli!

»Prosim, sedite,« ga je povabil Butler, prekoračil dvorano in izginil. Zdaj je imel Jed priliko, da se ozre; pogledi so mu romali po širnih prostorih: široke stopnice, v sredi z izrezljano ograjo, ki se dele navzgor in na levo in na desno, parket pokrit z debelimi preprogami, orjaški črn klavir, bronast kip v ozadju, oljnatode podobe v doživljenjski velikosti — oh, to je bilo nekaj!

A Jed ni smel izgubiti glave; ne, drži se — to so koncev zgolj mrtve reči, in ko boš ti služil, si jih boš tudi lahko kupil. Očitno je stari gospod doma; in če se odloči,

da te sprejme — kateri načrt boš poskusil, »napad naravnost«, ali »neprisiljeno navzgor«? Nikar ne otepaj z rokami in ne pusti ustnic tako suhih kot so!

Butler se vrača po veliki dvorani. Zdi se, da nosi mehke, debele copate kakor kak Kitajec. On nosi Jedovo usodo; kaj bo povedal? Na vsak način bodi miren, bodi trden, saj je ta človek samo sluga. Saj ne more reči nič več in nič hušega kakor ne.

II.

Butler je počakal, da je bil tik pri Jedu, — v teh velikih, bogatih hišah se mora goditi vse nalahno! Potem je izpregovoril: »Mr. Warraner vas pričakuje, sir.« Jedu je poskočilo srce, zapiralo mu je sapo. Dobil je drugo rundo!

Brez besedi je šel za Butlerjem. Zdaj bodi trden! Kaj velja zdaj: »Premi napad« ali »neprisiljeni razgovor«? Čisto obupan je iskal sklepa, ko je šel po predsobi in je odkril, da preproge na zglajenih tleh prav lahko spodrsnejo in so zahrbtne.

Skozi široka vrata na krila je stopil v knjižnico in spet je čutil nežni vtis neskončno visokih sten in motne luči. Svetiljka z zelenim zaslonom, edina svetla pega na ogromni mizi iz črno glajenega lesa. Poleg te mize mehak usnjen naslanjač in v njegovih globinah neki moški. Tu se je zdaj morala odločiti Jedova usoda in vsi njegovi čuti in vse sposobnosti so se gostile okrog te odločitve.

Butler je obstal takoj za vrati in Jed je moral ostalo pot prehoditi sam. Stopil je previdno naprej, a se je držal pokoncu, z naglim pogledom pa je meril svojo žrtev: mož najmanj pri sedemdesetih letih, z dvojnimi podbradkom, z ne preveč na kratko pristriženo brado in s skromnimi, ne prav zelo skrbno počesanimi lasmi; širok, dobro z mastjo oblažinen rdečkast obraz, tu pa tam drobna, škrlatna žilica; prijazen, a izprašujoč pogled. Jed je videl takoj, da to ni obraz trdega človeka, priganjača sužnjeva, marveč obraz moža, ki je svoj denar podedoval in ki je življenje gledal vedno samo z lahke plati.

Obiskovalec je obstal v spoštljivi razdalji in dejal: »Mr. Warraner?« Ko je drugi s pokimom pritrtil, je pristavil: »Moje ime je Jed Rusher.«

»Sedite,« je rekel drugi; Jed je vzel stol nekaj korakov od Mra. Warrnerja, ni sedel na rob, marveč čisto složno kakor kdo, ki misli dalj časa ostati. Mr. Warrner je ležal globoko pogreznjen v svojem naslanjaču z zmečkanim telovnikom: prostorna, a mlahava postava. Ni se gnil — enkrat samkrat je pokimal z glavo — in meril s svojim pogledom naravnost na obiskovaleca.

leti. Ze takrat pa sta si stale nasproti dve struji. Prva, ki je zagovarjala odpravo nedeljskega pouka v prid vajencem do njegove vzgoje iz socialnega, človeškega in vzgojnega vidika, ter druga struja, ki je takrat zagovarjala nedeljski pouk brez podlage, ali pa pravi vzrok skrbno prikrivala. Le iz dopisa, ki ga je poslala Zadruga slaščičarjev itd. se je med vrsticami bralo, da je poglaviti vzrok škoda, ki preti mojstrom, ako se odpravi pouk ob nedeljah, ker se ne bo delalo po delavnicah. Pri nedeljskem pouku pa mojstri niso nič glede tega oškodovani. Več prihodnjčje.

»Delavska šola«. Ekonomska enota namerava izdati »Delavsko šolo«. »Delavska šola« bi služila predvsem študijskim krožkom. Izhajala bi v mesečnih zvezkih, ciklostirana, vsak zvezek na 50—80 straneh. Izšlo bi 16 zvezkov. Skupno približno 1500 strani. Cena za vsak zvezek 10—15 Din, po velikosti. Ker mora biti vsak mlad delavec na jasnem o gospodarskih, socialnih vprašanjih, naj jih čimveč »Delavska šola« naroči. Pa tudi inteligentni bo »Delavska šola« nujno potreboval. »Delavska šola« bomo pričeli izdati takoj, čim se bo nabralo dovolj naročnikov. Kdor se na »Delavsko šolo« naroči, se obveže za vse zvezke. Plačuje se pa sproti, ob prejemu vsakega zvezka. Naročila na »Ekonomska enota r. z. z. o. z. z. Ljubljana, Miklošičeva cesta 22 a/l, ali na Centralo Krekovih družin. Prijavite se takoj!

Trbovlje. »Širak« dobro napreduje. Mlajših fantov je že 36, tudi starejših fantov nas je že precej več. Tudi dekleta se bodo zganila. V nedeljo, dne 9. okt. smo šli igrat v Hrastnik. Predpisano število 100 bomo zlahka dosegli.

Zalog. Se nahajamo na delu za »Širak«. Začeli smo pri starejših dekletih in fantih. Mlajši fantje in dekleta so že namreč skoraj vsa pri nas. Manjka pa vodnikov. Posamezniki se bodo udeleževali vodniškega večernega tečaja ljubljanske enote.

Hudajama. Na občnem zboru dne 2. oktobra 1932 je bil izvoljen sledeči odbor: Staresina: Ferma Alojz; tajnik: Kaulander Franc; blagajnik: Sušič Stanko; odbornika: Lešnik Alojz in Lešnik Jože. Za »Širak« smo določili število 50. Redne sestanke smo določili vsako prvo nedeljo v mesecu ob 15 v Hudijami in vsako zadnjo nedeljo v mesecu ob 11 v Čitalnici pri Sv. Jederti.

Širiteljska akcija. »Širak« že živi. Sicer se je nekaj lenih družin »Širaku« odtegnilo, so pa druge s tem večjo gorečnostjo popri-

jele. Marsikje kaže, da bo predpisano število izdatno prekoračeno. Gotovo je, da bomo presigli za OKD predpisano število 1000. Tovarishi, na agitacijo!

Ljubljana. Najprej smo očistili družino Jenuhov in mrtvakov. Ostalo nas je 24 članov, 46 novincev, 8 gostov in 10 prijateljev. Potem smo naredili načrt za izvedbo svojega širiteljskega programa. Pridobili novih 222 pripadnikov ni kar si bodi! Pa nas ni strah. Ljubljana je velika in dovolj delavske mladine je v njej. V Zgornji Šiški smo osnovali novo krdelo, ki šteje sedaj 18 pripadnikov. Fantje hočejo osnovati svojo enoto. Zakaj ne, če jih bo 40 skupaj! Z drugim ponedeljkom začnemo z večerno vodniško šolo za vodniške kandidate in vodnike.

Občni zbor Krekove družine v Celju. V nedeljo 25. septembra se je vršil v »Domus« v Samostanski ulici XI. redni občni zbor Krekove družine v Celju, ki ga je vodil dosedajni predsednik tov. Heisinger. Iz poročil posameznih funkcionarjev je bilo razvidno, da je Krekova družina tudi v preteklem letu zastavila vse svoje moči, da združi vso krščansko mislečo mladino v Celju in njegovi okolici. Posebno razveseljiva so bila poročila tov. predsednika, podpredsednika, blagajnika in referenta dramatičnega odseka. Iz vseh teh poročil smo razbrali trdno voljo in željo, da je treba posebno v današnjih težkih dneh zbrati skupaj kolikor mogoče mladino, da jo pripravimo za čase, ki nas čakajo. Razveseljiv je napredek družine: mi rastemo in ne padamo, posebno se je lepo pomnožilo število tovarišev, kar je lepo povedala tov. Milka Vrablova. Od sedaj naprej bodo imele posebne sestanke, kar je tudi popolnoma upravičeno, saj imajo dekleta svoje križe in težave, ki se moških ne tičejo. Sploh so se dekleta tudi do sedaj bolj polnoštevilno udeleževali društvenih sestankov kakor pa fantje. Po poročilih posameznih funkcionarjev so se vršile nove volitve. Izvoljeni so bili večinoma novi tovariši s tov. Metodom Hočevrjem kot predsednikom na čelu. Od sedaj naprej se bo delo bolj diferenciralo po posameznih sekcijah, katere imamo štiri: taboraško, prosvetno, dramatično in sportsko. Gledali bomo, da poglobimo notranje društveno delo, za kar bo predvsem morala skrbeti prosvetna sekcija, da izberemo primeren repertoar in da organiziramo sportsko sekcijo, na katerem polju se do sedaj še nismo udeleževali. Razšli smo se s trdnim prepričanjem, da je v nas volja do dela in življenja, pa četudi pridejo nad nas najhujši viharji. Kljubovati in ne obupati je naše geslo. Občnega zbora se je udeležilo okrog 50 tovarišev in tovarišic, lahko bi jih bilo še več. Razveseljivo je tudi dejstvo, da so se občnega zbora udeležili tudi nekateri zastopniki iz tukajšnjih akademskih krogov in je bilo nekaj izvoljenih tudi v odbor.

Inteligenčni proletarijat

Večina ljudi si predstavlja pod besedo proletarijat samo revno in ubogo delavstvo velikih industrijskih četrti. Res je, da je proletarijat v pravem pomenu besede bedno in siromašno delavstvo, toda danes ta pojem ne velja več samo za ročno delavstvo, marveč tudi za izobraženstvo. Z ubožanjem širokih ljudskih množic, koje temeljni vzrok je brezposelnost in stalno padanje zaslužka, gotovo ni moglo ostati brez vpliva tudi na druge stanove.

Sicer bi definicija besede inteligenčni proletarijat ne bila pravilna, kajti vsi, ki dajejo svoje telesne ali umske sile na razpolago, da si s tem služijo svoj vsakdanji kruh, so v pravem pomenu besede proletarci. Vsi ti bi prav za prav spadali v eno veliko skupnost, čije voditelj bi moral biti po svoji izobrazbi baš inteligenca. Doživljali pa smo vprav nasprotno. Delavstvo, vsaj tisto, ki je bolj uvidno, je stvorilo svoje obrambne strokovne organizacije, dočim ni tako zvana inteligenca, danes jo lahko imenujemo inteligenčni proletarijat, v tem pogledu pokrenila ničesar. Tudi danes, ko inteligentni mnogo bolj od navadnega delavstva, si prav nič ne išče pota in sredstev, da bi z organizirano močjo branila svoje pravice in pomagala tudi delavstvu v težkem boju, ki ga bije za poslednji grizljaj kruha.

Gotovo je temu kriva največ vzgoja, ki nas je razdelila v nebroj kast. Vsaka pa na temelju privzgojenega meščanskega naziranja smatra za ponizvalno, da bi se družila z umazanimi delavci. Bitne razlike pa tu ni. Racionalizacija in velik porast vseh inteligenčnih poklicev, sta vrgla oba, delavca in inteligenta, v en koš; v brezposelnost in brezposelnost.

Danes imamo o delu in njegovi vrednosti vsi skupaj napačno naziranje. Delo, ki ga vrši navaden delavec, smatrajo za manj vredno, ali obratno umsko delo smatrajo za nekaj višjega, kar je nemogoče vzporediti z ročnim delom. Zato vobče napačno tolmačijo pojem dela. Za nas krščansko socialno delavstvo je vsako delo častno, pa naj bo ono, ki ga vrši izobraženec ali zadnji cestni pometać.

V zmoti sta tudi delavec in kmet, ko z velikim trudom in včasih tudi s strada-

njem ostalih v družini, dasta sina v šole in pravita: »Zato sem ga dal v šolo, da mu pozneje v življenju ne bo treba delati.« Saj to ni res. Sicer on sam dobro ve, da ni tako, kajti povsod je treba delati. Toda on smatra za delo v pravem pomenu besede samo svoje garanje od zore do mraka na polju, delavec pa težko delo v tovarni.

Iz tega napačnega pojma sledi, da vsa inteligenca, tudi tista, ki se z velikim trudom preriva navzgor, smatra ročno delo in vse tiste, ki so duševno pod njim za manjvredne. Le često se pripeti, da se ti ljudje napram podrejenim obnašajo vse prej nego socialno. Vse težave in neprilike, ki jih imamo, si vendar napravljamo sami. Niso redki primeri, da delajo predpostavljeni nameščencem ali delavcem zavestno krivico, samo zato, da pokažejo: »Tukaj sem jaz gospodar.«

To naziranje prinese mladina že od doma. Mati stalno dopoveduje svojemu sinu: »Gospod boš in drugi bodo namesto tebe delali. Ti boš samo ukazoval. Prihranjeno ti bo ponižanje in trpljenje, ki ga nosimo sedaj mi.« Na ta način manjka takim zavest, da je tudi on sin delavca trpina in da mu njegova izobrazba služi v to, da bo lajšal telesno in duševno bedo delovnega ljudstva. Takih ljudi pa imamo zelo malo. So bele vrane. Pa se pritožujemo, da ni pravega razmerja med predpostavljanimi in podrejenimi. Z nazori, ki sem jih navajal, je nemogoče doseči kaj boljsega. Treba bo korekture in sicer temeljite v tem pogledu že pri vzgoji doma.

Kriza in z njo v zvezi težka borba za vsakdanji kruh pa z vsakim dnevom bolj dokazuje, da vsi tisti, ki delajo, najsi bo pri težkem nakuvalu v tovarni, na polju ali v zatohlih pisarnah, spadajo skupaj in da tvorijo eno ogromno skupino, ki jo danes z vso upravičenostjo imenujemo proletarijat.

Samo eno bi bilo želeto, da bi začel tudi izobraženstvo prenehati nov duh, skupnosti in borbenosti, ki je svojska ročnemu delavstvu že desetletja.

S tem bi storili ogromen korak naprej in se približali socializmu, ker edino on more prinesti red v sedanjo družbo in gospodarsko zmešnjavo.

Krščansko strokovno gibanje v Slovanskih državah

Krščansko strokovno gibanje je med slovanskimi narodi šibko. Nedvomno je zapisal vodja nemške strokovne zveze in predsednik internacionale resnico, ko je navedel za razmere med slovanskimi narodi karakteristiko: »V slovanskih državah skuša vsaka krščanska stranka ustvariti svoje »strokovno« gibanje. Gibanja stoje pod močnimi političnimi vplivi.

Češkoslovaška:

Eden funkcionarjev čeških krščanskih strokovničarjev C. Landa poroča o češki organizaciji, da je bila ustanovljena leta 1902 in da je bila v politiki naslonjena do oktobra leta 1929 na češko ljudsko stranko, ki je nastala po vojni po zlitju katoliške narodne stranke in krščansko socialnega gibanja. Do zlitja obeh struj je prišlo v politiki zaradi hudega terorja protikatoliških elementov po vojni, čeprav je bilo evidentno, da enotnost ne bo dolgo držala. Vendar pa se je kršč. soc. del tolažil s tem, da je ljudska stranka sprejela program kršč. soc. stranke in da je postal predsednik zedinjene stranke predsednik kršč. soc. stranke: Šramek. Razmerje se je tekom časa res poostrilo in je prišlo na ta način omenjenega leta do razkola. Večji del krščanske strokovne organizacije je ustanovil svojo stranko (krščansko socialno) in s tem obnovil predvojnno stanje. Posledica tega je bila, da se je razbila tudi strokovna organizacija in je ostal en del zvest Šramekovi ljudski stranki.

Kršč. soc. strok. organizacija šteje čez 17.000 članov (Šramekova okrog 8000) v 518 krajevnih organizacijah. Izdaja list in 4 strokovne liste. V 123 obratih ima 387 obratnih zaupnikov in 156 članov obratnih svetov. Od ustanovitve je sklenila 323 tarifnih pogodb. Plače delavstva so padle za 5 do 10%. Brezposelni podporni fondsi so izdali članstvu na podporah 3.500.000 Kč. Glavna opora v današnjih časih so organizirani podporni fondsi za najrazličnejše primere in iz katerih se dajejo tudi krediti za pravno varstvo. Centrala ima svojo socialno šolo, 2 počitniška doma, 1 zdravilišče ter lastno moderno tiskarno.

Poročilo tajnika internacionale na kongresu pravi, da gledajo češki krščanski strokovničarji vse preveč na politične uspehe. Ko bi videli glavno moč delavstva v močni strokovni organizaciji, ne bi prišlo do razcepa. Do združenja obeh strokovnih central tudi ne bo prišlo prej, dokler ne bodo svojega gibanja depolitizirali in odtegnili svoje strokovne organizacije vplivom strank.

Poleg dveh čeških organizacij obstoja v Češkoslovaški še nemška (v Sudetih), ki ima 30.000 članov in je torej močnejša kot obe češki, čeprav tvorijo Nemci v državi manjšino.

Poljska.

Krščanska strokovna organizacija v tej najmočnejši slovanski državi še ni enotno organizirana. Ločena je po strokah in po narodnostih. Nameščenci imajo članov 3856, poljska rudarska organizacija 19.000 (nemška 2000), kovinarska pa 14.500 (nemška 3800), skupaj torej okrog 44.000.

V Rusiji obstoji le obvezna komunistična strokovna organizacija, v Bolgariji prav tako ni krščanskih strokovnih organizacij.

Jugoslavija.

O Jugoslaviji poroča kongresno poročilo tajnika internacionale, da je tajnik obiskal jugoslovansko organizacijo in da je imel shode v Ljubljani, Mariboru in Celju. Pri tej priliki je zvedel, da obstoji strokovna organizacija tudi med Hrvatmi. Poročilo izraža upanje, da se bo hrvatski del kmalu združil s slovenskimi organizacijami in da bodo združene ter enotne krščanske strokovne organizacije zavzele v državi močne pozicije.

Nedvomno je, da je naše strokovno gibanje v slovanskih državah še pred velikimi nalogami. -ant.

Zajtrkovalnica, vinarna nudi razna dobra štajerska in dalmatinska vina. Delikatese vse vrste. Špecerijsko blago najbolje v zalogi in v lastni prazni vedno sveže prazna kava, na željo tudi mleto, dobite najceneje samo pri

F. R. KOVAČIČ
LJUBLJANA, Miklošičeva cesta št. 32

Problemi naše mladine

V članku »Za sužnjenim vajencem« v »Delavski Pravici« št. 30, je dopisnik ugotovil, da je v precejšnji meri krivo delavstvo samo, da se vajencem tako slabo godi in da so čestokrat predmet največjega izkoriščanja. Kdo so ti vajenci? Sinovi in hčere delavcev! Kakor se delavci vse premalo brigajo za izboljšanje svojega položaja, tako jim ni mnogo mar, kako se godi mladini!

Iz poročila za leto 1926-27 je statistično ugotovljeno, da smo imeli 13.682 vajencev. Iz tega moremo sedaj sklepati, da znaša letni porast pomočnikov in pomočnic ca. 4500. To je že precej veliko število, ki gre letno mimo nas v najrazličnejše poklice. Gotovo je, da vsi pozneje ne izvršujejo dela v stroki, katere so se izučili, posebno ženski poklici. Toda 70 do 80 odstotkov pa jih prav gotovo ostane v stroki, katere so se izučili in se skušajo v njej tudi uveljaviti. Pri statističnem poročilu za obrtno šolstvo v istem razdobju pa opazimo, da je od navedenih obiskovalcev obrtno-trg-nadaljevalne šole okrog 6000 vajencev in vajenk. Torej niti polovica. Iz tega vidimo, kako slabo je pri nas poskrbljeno glede obrtnega šolstva. Poleg tega nedostatka pa mnogo mojstrov smatra pošiljanje vajencev v šolo za balast in morajo vajenci čas, ki ga zamudijo v šoli, nadoknaditi.

Za vsako obrt je treba nekaj znanja in tudi inteligence. Praktičen pouk daje vajencu delavnica, teoretičnega pa obrtno nadaljevalna šola. Pri prvem je čestokrat tako, da vajenec dela vse drugo, samo tega ne, kar spada k obrti. Vrhu tega učne dobe vajencev ne vzamejo tako za resno. Mojštri čestokrat pozabljajo, da si nalagajo veliko odgovornost, ker vzgajajo slabe in površne rokodelce. Seveda najdejo vse mogoče izgovore, ko se jim očita, da se je vajenec obrti slabo ali nič naučil. Pri tem nosijo svoj del odgovornosti tudi starši, ki se prav nič ne zanimajo, kako napreduje učenje njihovega sina ali hčere. Posebno pri vajencih so starši, kakor mojstri mnenja, da je zanje najbolje, ako so zaposleni od ranega jutra do poznega večera s težkim delom, češ, saj nimajo časa

za razne druge neumnosti, ki jim samo škodujejo. Saj se je nam še slabše godilo.

To naziranje se še vedno prakticira. Ako bi samo malo globlje segli v razmere naše mladine, bi ugotovili marsikaj, kar ni v skladu z obstoječimi zakoni.

Seveda se v posamezne poklice včasih vrinejo tudi taki, ki nimajo za to delo nobenega pravega smisla. Morda je prilika tako nanesla, ali so starši bili mnenja, da bo v tej panogi najboljši zaslužek. Gotovo je, da ne bodo nikoli dobri pomočniki. V drugih državah so s pomočjo izbire poklica, pri kateri **sodelujejo zdravniki, šola in dom**, dosegli lepe uspehe. Zato imajo tudi dobre delavce. Sicer ne moremo trditi, da jih pri nas ni. Toda še vedno imamo na raznih mestih inozemce, ker se trdi, da pri nas nimamo dovolj sposobnih in kvalificiranih delavcev. Vse v tem pogledu ne drži, nekaj pa bo gotovo na tem resnice.

Kako drugod delajo na tem polju, bo govor v naslednjem članku.

OUSD v septembru 1932

(Številke v oklepajih pomenijo prirast oziroma padec od lanskega leta t. j. od septembra 1931.)

Povprečnina članov: moških 51.367 (—14.466), ženskih 27.830 (—3.221), skupaj 79.197 (—17.687); bolnikov: moških 988 (—221), ženskih 730 (—188), skupaj 1718 (—409); odstotek bolnikov: moških 1.92 (+0.08), ženskih 2.62 (—0.34), skupaj 2.17 (—0.03); povprečna dnevna zavarovana mezda Din: moških 27.45 (—2.29), ženskih 18.13 (—1.78), skupaj 24.17 (—2.42); celokupna dnevna zavar. mezda Din: moških 1.409.817.60 (—547.800.80), ženskih 504.482.40 (—113 tisoč 882.80), skupaj 1.914.300 (—661 tisoč 683.60).

Glasovi, da je sedanja gospodarska kriza prekoračila svoj maksimum, kateri so se začeli širiti ne samo po Evropi, ampak tudi po Ameriki, imajo svojo utemeljitev tudi v statistiki OUSD. Pa

dec zavarovanih delavcev je znašal v zadnjem letu: meseca junija 15.738, julija 16.625, avgusta 18.251 (maksimum!), septembra 17.687.

Do analognega zaključka pridemo tudi, ako primerjamo padec članstva v posameznih dnevih glede na zadnje in predzadnje leto.

Datum	Število članov OUZD leta:		
	1930	1931	1932
1. IX.	102.481	97.890	79.797
5. IX.	102.260	97.519	79.409
10. IX.	101.940	97.223	79.203
15. IX.	101.570	96.901	79.051
20. IX.	101.285	97.030	78.988
25. IX.	101.329	96.235	79.251
30. IX.	100.884	95.346	78.887

Absolutni padec članstva napram letu

	1930	1931
—22.684	—18.093	
—22.851	—18.110 (maksimum!)	
—22.737	—18.020	
—22.519	—17.850	
—22.297	—18.042	
—22.078	—16.984	
—21.997	—16.459	

Ako je maksimum krize že prekoračen, še ne sledi iz tega, da je gospodarska kriza pri kraju. Kriza traja dalje in število zavarovanih delavcev pada dalje, toda padanje števila delavcev oziroma poslabševanje gospodarskih razmer se vrši bolj počasi in ne več v tako rapidnem tempu kot poprej.

Zdravstvene razmere zavarovancev so ostale v septembru iste kot lansko leto.

Povprečna dnevna zavarovana mezza, katera odgovarja približno povprečnemu dnevnemu faktičnemu delavskemu zaslužku, je bila v septembru za Din 2.42 manjša nego istega meseca lanskega leta. Padec povprečne dnevne zavarovane mezde v avgustu je znašal tudi toliko, namreč Din 2.41. Tudi ta okolnost govori za to, da je maksimum krize že prekoračen.

Celokupna dnevna zavarovana mezza je padla v septembru za Din 661.683.60 (v avgustu pa Din 681.195.20). Primanjkljaj bolniških prispevkov OUZD znaša mesečno ca. Din 800.000.

To in ono

Vojnik. V našem kraju je precejšnje število delavstva, ki delajo v celjskih tovarnah, zidarjev in drugih delavcev, ki pa so brez vsake organizacije. Tudi naš delavski list »Delavska Pravica« je zelo slabo razširjen. Zato se bo odslej prodajala »Delavska Pravica« vsako nedeljo pri cerkvi. — S poostritvijo krize se je med našimi ljudmi začelo živahno zanimanje za socialna vprašanja. V dokaz temu je igra »Hlapec Jerneje«, ki jo priredi tukajšnje Prosvetno društvo. Tudi Krekova družina dela v začrtanem pravcu. V načrtu ima tudi proslavo 15 letnice Krekove smrti, ki bo v nedeljo 23. t. m.

Kolavdacija. Pretekli teden se je mudila v Hrastniku pri rudniku komisija za kolavdacijo nove separacije, t. j. naprave za sortiranje premoga. Gradnja iste se je vršila leta 1929 in 1930 ter je bila z novim letom 1931 postavljena v obrat. Za TPD pomeni najmoderneje urejena separacija vsekakor pridobitev

Naš rudar

Ko posije jutranje solnce izza gorskih vrhov, se rudar opremljen s potrebnim orodjem in lešterbo odpravlja na delo. Pot ga vodi z dvigalom v globoke rove, kjer vlada večna tema. Le male lučke razsvetlujejo podzemlje in dajejo rovu le še bolj turobno skrivnostno izraz. Nekeč in deloma tudi še danes se rudarji, preden gredo v rov, ustavijo pri kapeli sv. Barbare, ki je zaščitnica rudarjev, da se ji priporočijo v varstvo, kajti rudarjevo delo je izredno nevarno. Za vsakim kotom, za vsako temno plastjo premoga preži smrt. Le mala napaka, ki jo povzroči sam ali kdo izmed njegovih tovarišev, lahko povzroči smrt stoterim, ki so zaposleni v rovu.

Zivljenje rudarja je brez solnca. Zato njegov obraz — in to tudi tedaj, ko ni pri kopanju črnega diamanta — ni vesel. Rudar je eden največjih trpinov našega delavstva. Koliko bogastva je ustvaril že naš rudar! Sam pa hodi s svojo deco ubog in včasih ne ve, kaj bo jutri kupil zase in za svojo družino. Črni dia-

in napredek, dočim vzbuja pri delavcih, ki so prišli radi nje ob zaslužek, le bridke spomine, kajti mnogi so pustili tu svoja najlepša leta, moči in zdravje.

Koliko imamo rudarskih upokojenecov? V Hrastniku imamo po starih pravilih upokojenih 109 članov, 102 vdovi, 18 sirot, ki prejemajo na pokojninah na vsake tri mesece skupno Din 3122.50; po novih pravilih imamo že 187 članov, 34 vdov, 51 sirot, ki prejemajo na mesec Din 109.944.23. Navedene številke same dovolj jasno povedo, v kako bednem položaju se nahajajo staroupokojenici in ni treba drugega komentarja.

Akcija v korist brezposelnih v Celju

V soboto 1. t. m. se je vršil v Delavski zbornici sestanek delavskih zaupnikov, da bi izrekli svoje mnenje o prispevku delavstva v fond brezposelne akcije. Celotno zborovanje je poteklo zelo stvarno, vsi debaterji so pokazali, da razumejo celo zadevo, da tudi občutijo svojo odgovornost. Celoten potek je bil v kratkem takle: Sodrug Svetek je otvoril zborovanje v imenu Delavske zbornice kot sklicateljica, pozdravil vse zaupnike ter v svojem poročilu omenil, da so ta sestanek sklicale prav za prav delavske organizacije, ki so baš v tem težkem času imele veliko umevanja za tako eminentno važno socialno delo. Orisal je ves potek priprav, poudaril pa, da zastopnika delavskih organizacij še nista mogla podati definitivno svojega mnenja in soglasja, ker nista imela v to pristanka delavstva. Naj to zborovanje pokaže, kakšno mnenje ima delavstvo v vseh obratih. Ali pristaja na to akcijo za pomoč brezposelnim in ako je pripravljeno od svoje danes že itak na minimum in tudi globoko pod minimum znižanih plač kaj prispevati v fond.

Po njegovem referatu se je vnela živahna debata ter se je delavstvo začelo izjaviti popolnoma pravilno, da naj nosi in plača vse podpore za brezposelne tisti, ki nosi na današnjih težkih socialnih prilikah vso krivdo, to so delodajalci, ki so v časih konjunktura pobraли ves dobiček. Kasneje pa so v debati padla razna mnenja, govorili so za in proti. Končno so delegatje izjavili svojo pripravljenost plačevati prispevke in so v resoluciji, ki je bila sprejeta soglasno sklenili, da prispevajo po razmerju 1 : 2 (torej če plača industrijec še enkrat toliko kakor delavec).

Dramatika

»C. kr. idiot.«

Komedija-satira nosi prav za prav naslov: »Dobri vojak Švejk poseže v svetovno vojno«. S tem je delavski oder »Svoboda« nastopil svojo letošnjo gledališko pot in to v nedeljo, 9. oktobra, v dvorani Delavske zbornice.

Podoba dobrega vojaka Švejka je ustvaril Ceh Jaroslav Hašek v romanu, ki obsega več zvezkov. V svet pa je tega svojevrstnega junaka ob knjigi poneseš še film in v Rimanovi priredbi je šel tudi čez gledališke odre. Zdi se mi, da nikjer ni ogled do dna, na vsak način v drugih izrazih mnogo manj ko v pisani besedi. Švejk je dobrodušen človek, ki

mant, ki bi moral dati njemu in njegovi družini toploto, katere so deležni vsi drugi, mu daje revščino in prokletstvo, ki ga ni enakega med civiliziranimi narodi. Bledi od dela in teme izsušeni obrazi pričajo, da jih spremlja tuberkuloza, ki ne bo prizanesla tudi potomcem. Strašna usoda, ki danes kljub vsem tehničnim napravam in modernim metodam dela ubija svetost življenja. Rudar ne uživa sadov zemlje in svojega dela. Za to uživajo od tega preveč drugi, ki se nóčejo zavedati, da to uživanje omogočujejo edino krvave srage rudarjev. Tudi krvave srage lahko kličejo po maščevanju.

Delo rudarjev je zelo naporno. V rovu vlada huda vročina. Naš rudar je dober delavec. Po statističnih podatkih napkoplje povprečno do 900 kg premoga v eni dnini, kojega vrednost lahko cenimo ca 300 Din. Njegov zaslužek je pa v najboljšem slučaju pri modernem priganjškem sistemu od 40 do 50 Din na dan. Ako pa premotrimo storitev iz mednarodnega stališča, je na sedmem mestu, plača pa na 11. mestu.

sprejme stvari, kakor pač so; dovolj bister je, da jim spregleda bistvo, toda zapleta se v težave in nevarnosti, ker preveč na glas misli. Vendar sta mu povsod v pomoč njegova nerodna neobglednost in neresen videz. Vedrega, brezskrbnega smeha Švejka ne zmore priklicati iz nas, ker je postavljen v čas in svet, iz katerega dihata ogabnost in grozota vojne; in premalo je, nič ni etičnega borca v njem, da bi nas moglo dramatsko delo ostreje zajeti in nam dati prečiščen človeški sediment.

Priredil je in režijo vodil F. Delak. V njem smo že lani opazili ustvarjave kolektivnega teatra. To pot sreče ni imel. Uporabil je ves razpoložljivi prostor, dogajanje je postavil na ulico (v dvorani), odkoder je prehajalo v koncentrirani odski prostor. Prav gotovo so tu dane nove, široke možnosti, toda premalo je še dognano, prelahko zgrajeno, da bi takšno sprejeli. Ljudem, ki gledajo in poslušajo, je odprt nenavaden, pester svet: glasba, slike na platnu, igra — vendar stojimo vsemu nasproti v nekem nerodnem neskladu, najbrž bi moral biti tudi avditorij drugače urejen.

Najbolj močno so bile prve scene, dokler Švejk ne odide k vojakom. Zatem pa je organična vez popustila in slike so zbledele. Par besed je tudi, ki prav odurno zveniyo z odra.

Lepo izdelani, duhoviti so diapiozitivi, ki jih je napravil Lj. Ravniher.

Polno priznanje gre delavcem-igravcem, ki so že daleč nad diletantizmom v igri, govoru in maski, in med njimi najbolj protagonistu P. Demšarju. Malo bolj šibka je ženska igra.

Delavski oder ima širok krog svoje publike, ki številčno znatno presega kapaciteto dvorane. Pjer.

Socialna in gospodarska politika

Krščanski delavci v Belgiji. V mesecu juliju so imeli 19. socialni teden belgijski katoliki. Na njem so posamezni govorniki poročali o stališču krščanskega delavstva do ostale katoliške družbe.

Abe Colens je povedal, da belgijske krščanske delavske organizacije niso grupe katoliške akcije, vendar pa z njo sodelujejo. Namen teh organizacij je briga za delavske interese. Članstvo delavskih organizacij si svobodno izbira svoja vodstva. Krščanske delavske organizacije ustvarjajo močno obrambo Cerkvje s tem, da organizirajo svoj blok.

Vodja strokovne organizacije Pauwels je predaval o korporativnih, profesionalnih in sindikalnih organizacijah. Pokazal je prednost korporativne organizacije. V njenem duhu so dogovori o delu in nameštanju, o profesionalni orientaciji, o industrijski in trgovski politiki. Naglasil je, da so papeži vedno priznavali pravice onih, ki živijo od plače in da so jih skušali organizirati pod svobodnimi lastnimi vodstvi.

TROŠARINA NA SLADKOR V RAZNIH DRŽAVAH.

Državna trošarina na sladkor znaša v posameznih državah: v Italiji 4 lire (12 Din), v Jugoslaviji 7.50, oziroma 8.05, na Nizozemskem 0.285 goldinarjev (6.51 dinarjev), na Madjarskem 0.406 penga (4.03), v Avstriji 31 grošev (3.57), v

Pravijo, da je rudar pijanec. Pa to je le trditve. Seveda pije včasih radi bede, obupa in siromaštva. Toda tudi ta razvada polagoma izginja, kajti mladina ne pije več toliko. To je lep napredek mladine. Kajti trezni mladi rudarji bodo gotovo zastavili delo za svoje pravice in gotovo imeli pri tem uspeh.

Rudarjeva enotnost in skupnost je razbita na tisoč drobcev. Od tu izvira vsa tragika njegovega bednega življenja. Mnogo je rudar že poskušal in bil, da bi se vsaj malo otresel kapitalističnih spon, toda je padel le vedno globlje. Preveč je imel učencikov, ki so mu namesto kazali pot navzgor, le podžigali strasti, da je divjal eden proti drugemu. Medtem pa je kapitalizem rušil in jemal pravice ter ga postavil danes med najbolj brezpravno rajo delavskih vrst. Vsak teh učencikov trdi, da je njegov evangelij odrešen in hoče, da gredo vsi njegovo pot — sicer se bje boj, bratomoren boj, ki uničuje sloga in daje bogato žetev gospodarjem — kapitalu. Pod težo bojev je rudar onemogel, zrušila ga je lastna ne-

Češkoslovaški 2.09 Kč (3.55), v Bolgarski 8.20 leva (3.37), v Belgiji 0.40 belga (3.16), v Nemčiji 0.21 marke (2.84), v Franciji 1.25 franka (2.78), v Romuniji 4 leje (1.35), v Turčiji 5 papirnatih pija-sterjev (1.35), v Švedski 0.08 krone (1.32), v Danski 0.057 fr (0.87) in v Svici 0.07 šv. franka (ali 0.77 dinarja). Albanija, Grška in Norveška nimajo trošarine na sladkor. — »Trgovski list«.

V tej trošarini nam prednjači samo Italija.

Bavarska proti dvojnem zaslužkarjem.

Radi brezposelnosti, ki zavzema vedno večji obseg, pripravlja bavarska vlada stroge ukrepe proti dvojnem zaslužkarjem. Najprej bo izvedla to pri državnih uradnikih in nastavljenicah. Tudi Württemberg (Nemčija) je pred kratkim izdala slično naredbo.

Proletarska kultura

Opozorilo!

Zadnji »Delavski Pravici« so bile pri-ložene naročilnice za roman »Gospa skrb« za tiste naše naročnike, ki še niso člani »Krekove knjižnice«. Roman bo izšel 1. decembra. Ker je cena zelo nizka, vabimo naročnike, da se poslužijo naročilnic.

»Besed« št. 10

bodo prejeli naročniki ta teden. Zamuda je nastala radi nepredvidenih ovir. Uprava prosi vse naročnike, da plačajo naročnino. Mnogi so revijo naročili, pa je ne plačajo. Revija se vzdruže samo z naročnino. Tistih par »kovačev« gotovo ni prevelika žrtev za tak list, kot je »Besedec«.

Socialni utrinki

Emancipacija.

Zid se je izenačil na židovski način, ne le s tem, da si je prilastil denarno moč, temveč tudi s tem, da je po njemu in brez njega postal denar svetovna sila in praktični židovski duh, praktični duh krščanskih ljudstev.

(Karl Marks.)

KNJIGOVEZNICA

JUGOSLOVANSKE TISKARNE, prej E.T.D
LJUBLJANA
KOPITARJEVA UL. 6 II

Čitalnica in tvornica poslovnih knjig - Stalna velika zaloga vsakovrstnih sadakonti, strac, journalov i. dr. lastnega izdelka

sloga, ki so jo učili njegovi voditelji.

Dokler ne bo v borbi za pravice delavstva samo ene poti navzgor, k svobodi in odrešenju, bo žel kapital.

Je pot iz tega kaosa, toda rudar kakor vse ostalo delavstvo si bo moralo izbrati izmed sebe novih vodnikov, ki bodo imeli pred očmi le blagor rudarja. Le taki bodo šli v borbi za osvobojenje trpečega delavca skupno. Ne bodo iskali lastnih oseb, marveč bodo iskali rešitve samo za človeka in njegovo veliko poslanstvo v svetu, ki se danes tepta radi mamona denarja.

Zato ima sedanja delavska mladina veliko nalogo in poslanstvo. Mladina, ki ni pokvarjena in okužena s starimi nazori, bo znala ustvariti ono delavsko občestvo, katerega smo zaman pričakovali od stare generacije. Tudi naša katoliška delavska mladina je za to veliko delo poklicana. In v kolikor si bo ona znala utirati pot, da vrže raz sebe in drugih predsodke, ki ustvarjajo med nami kot delavci vrzeli, tem bliže smo temu svetlemu cilju.